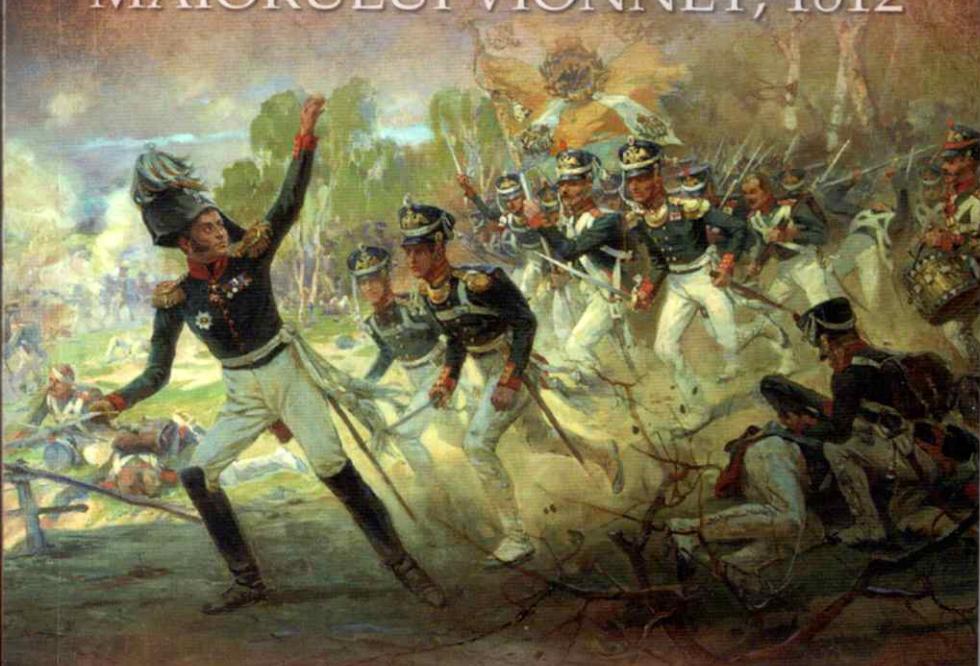

RETRAGEREA LUI NAPOLEON DIN RUSIA

Memoriile
MAIORULUI VIONNET, 1812

LOUIS JOSEPH VIONNET

CORINT
ISTORIE

LOUIS JOSEPH VIONNET

RETRAGEREA
LUI NAPOLEON
DIN RUSIA

Memoriile
MAIORULUI VIONNET, 1812

Traducere din limba engleză de Gabriel Stoian

Prefață de Filip-Lucian Iorga

Introducere și note de Jonathan North

Corint
ISTORIE

LOUIS JOSEPH VIONNET, vicont de Maringoné, s-a născut în Longueville în 1769, ca fiu al unui cizmar și al unei dantelărese. A intrat în artillerie în 1793 și a fost promovat căpitan în 1794. A luptat în Italia în 1796, în infanterie de linie în 1798 și în Garda Imperială de grenadieri în 1806, participând la campaniile din Prusia, Polonia și Spania. În 1809, a intrat în Regimentul de pușcași al Gărzii, a luptat din nou în Spania în 1811, iar apoi, având gradul de major, a luat parte în 1812 la campania din Rusia, căreia i-a supraviețuit. S-a retras din armată în 1831 și a murit în 1834.

Redactare: Vlad Mihăilă, Dragoș Roșca

Tehnoredactare computerizată: Mihaela Ciufu

Design copertă: Dan Mihalache

Ilustrație copertă: Generalul Raevski conducând un detașament al Armatei Imperiale Ruse în timpul bătăliei de la Moghilev

LOUIS JOSEPH VIONNET, *With Napoleon's Guard in Russia*

Copyright © Louis Joseph Vionnet

Translated and edited by Jonathan North

All rights reserved.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-8623-65-8

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VIONNET, LOUIS JOSEPH

Retragerea lui Napoleon din Rusia : memoriile maiorului Vionnet, 1812 /

Louis Joseph Vionnet ; ed.: Jonathan North; pref.: Filip-Lucian Iorga;

trad.: Gabriel Stoian. - București : Corint Books, 2015

Bibliogr.

Index

ISBN 978-606-8623-65-8

I. North, Jonathan (ed.)

II. Iorga, Filip-Lucian (pref.)

III. Stoian, Gabriel (trad.)

94(44)"17" Napoleon I (0:82-94)

821.133.1-94=135.1"

gueville în 1769,
i a fost promovat
în Garda Imperială
Spania. În 1809,
în 1811, iar apoi,
a i-a supraviețuit.

ent al Armatei

Vionnet, 1812 /
lorga;

Prefață

Anul acesta se împlinesc două secole de la prăbușirea definitivă a visului imperial care l-a purtat pe Napoleon Bonaparte, în fruntea armelor sale, până la Moscova. Iar memoriile maiorului Vionnet sunt o radiografie a dezastrului lui Napoleon în Rusia. Interminabilele dezbateri ale istoricilor asupra rolului personalităților în istorie nu pot să ignore figuri ca aceea a lui Napoleon. Structurile, marile curente de adâncime ale istoriei sunt oare singurele responsabile de felul în care s-a configurat trecutul care ne alcătuiește? Sau deseori geniul, ambiția, ideile, orgoliul unui singur om sau ale unui grup restrâns pot conduce istoria pe drumuri neașteptate, de neghicit chiar și pentru cele mai luminate minți care sunt martorele trecutului?

Napoleon Bonaparte a fost un *self-made man*, un produs al Revoluției Franceze egalizatoare. Curând însă, puterea pe care a obținut-o și autoritatea pe care a câștigat-o l-au făcut să se încoroneze și deci să deturneze Revoluția. Omul talentat și ambicios, adversar al regilor și al aristocraților, ajunge să-și aşeze pe cap coroană imperială. Comandantul de oști care dărâmă regat peste regat și care pune capăt existenței milenare a Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană își construiește un imperiu propriu, cu titluri și ranguri de operetă, cu nobili făcuți și nu născuți. Puține personaje istorice au purtat în ele atâtea

contradicții și au dezlănțuit atâtea pasiuni. Adorat, temut, admirat, detestat, glorificat, disprețuit, Napoleon a fost în realitate sau a fost percepțut de ceilalți ca mare comandant de oști și strateg, ca împărat legislator, dar și ca tiran săengeros și ca om mărunt nu doar la stat. Napoleon ca unificator vizionar al Europei și ca strămoș al Uniunii Europene sau Napoleon ca demolator al unei lumi cu rânduieli și ierarhii legitime? Napoleon, conducătorul sub care Franța ajunge la apogeul gloriei sale, sau Napoleon, usurpatorul ilegitim care secătuiește Franța în campanii militare lipsite de sens și pune capăt supremăției franceze în Europa?

Autorul memoriilor de război pe care le vom citi este și el un „om nou”, pornit de jos. Louis Joseph Vionnet, fiu al unor părinți modești, va ajunge, grație faptelor de arme, cavaler și baron de Maringoné. Grație lui Napoleon am putea spune și nu am greși prea mult. În lipsa războaielor lui Napoleon, Vionnet ar fi fost probabil exact ceea ce fuseseră și strămoșii săi: un sătean sau meseriaș oarecare, anonim la scara istoriei. Nu ar fi ajuns niciodată vicontele de Maringoné care istorisește campania napoleoniană împotriva împărăției rusești. Și totuși Vionnet nu este un admirator fanatic al lui Napoleon. Poate că lipsa de geniu sau poate că tocmai bunul-simț țăranesc îl determină să rămână critic față de Napoleon. După sfârșitul aventurii napoleoniene, Vionnet va fi un regalist fidel, apărător al cauzei Bourbonilor. Trădare față de Napoleon, față de împăratul care îl smulsese din anonimat, îl propulsase în vâltoarea istoriei și îl înnobilase? Nu am putea spune asta atâtă timp cât Vionnet a fost un militar loial lui Napoleon și țării lui, care și-a vărsat de multe ori sângele pentru o cauză în care, de fapt, nu credea. Când citim relatarea lui, nu trebuie să uităm însă că e scrisă, pe baza unor notițe, la ani buni după căderea lui Napoleon.

Autorul r
libertatea
Prin v
miezul lu
povestitor
al armatei
gândită ca
strălucirea
luptelor î
încrezătoa
pozantă și

Jurnal
din textul
țite sau de
nu e ternă
cu momen
umor, cee
important
de arșiță,
perechi de
de francez
care rătăce

Primul
brie 1812.
tează câmp
davre, de r
Cucerirea
pola aban
capcane. R
iar soldați
ruinele fun

Autorul memorilor cunoaște, așadar, finalul poveștii și își ia libertatea de a-l judeca pe împăratul învins.

Prin vocea maiorului Louis Joseph Vionnet avem acces în miezul luptelor armiei lui Napoleon contra rușilor, pentru că povestitorul aparține chiar Gărzii Imperiale, corpul de elită al armatei franceze. Deși critic la adresa felului în care a fost gândită campania, memorialistul surprinde starea de spirit și strălucirea armatei franceze în vara anului 1812, la începutul luptelor împotriva Rusiei: armata era „plină de entuziasm și încrezătoare în capacitatele conducătorului ei. Era o forță imponzantă și bine instruită”.

Jurnal al unei campanii militare, scris de un om al armelor, din textul căruia nu puteau lipsi descrierile militare amănunțite sau detaliile meteorologice. Și totuși, scrierea nu e seacă, nu e ternă. Tragismul, trăirile la limită se îmbină, ca în viață, cu momente de un comic suprarealist. Vionnet are inimă și are umor, ceea ce face din memoriile lui o mărturie cu atât mai importantă și mai necesară. Ajuns într-un Smolensk toropit de arșiță, Vionnet își protejează ochii de praf cu ajutorul unei perechi de ochelari din sticlă verde. Un alt oraș rusesc ocupat de francezi este cu desăvârșire pustiu, cu excepția unei bătrâne care rătăcește mută pe străzi.

Primul mare soc este bătălia de la Borodino din 7 septembrie 1812. După înclăstarea gigantică, observatorul lucid vizitează câmpul de luptă și este adânc mișcat de numărul de cadavre, de răniți și de cantitatea de obuze rămase în urma luptei. Cucerirea Moscovei le aduce francezilor speranțe, dar metropola abandonată de trupele inamice se dovedește a fi plină de capcane. Rușii pun foc pentru a nu le lăsa nimic francezilor, iar soldații francezi desăvârșesc distrugerea orașului jefuind ruinele fumegânde.

O prezență permanentă și unul dintre inamicii cei mai cruzi ai francezilor este foamea. Alături de arșiță și apoi de ger, ea macină încet, dar sigur strălucitoarea armată a lui Napoleon. Experiențele dezumanizante nu îl înving însă pe Vionnet. Nu simțim nicio clipă la el ură sau dispreț față de ruși. Pentru el, dușmanul pare să fie mai degrabă adversar. Iar acolo unde cruzimea nu mai lasă loc cavalerismului și nici măcar omeniei, Vionnet pare să rămână o voce a normalității. După bătălia de la Borodino, îi primește pe răniți în jurul focului său, inclusiv pe un rus care vorbea franțuzește. Omenia povestitorului e atât de neverosimilă în mijlocul câmpului de luptă plin de cadavre, încât chiar propriile lui ordonanțe îi atrag atenția că e prea inimic. Și la Moscova, Vionnet e preocupat de soarta localnicilor, ale căror greutăți le deplâng.

Mărturisesc că m-a impresionat foarte placut una dintre preocupările lui Vionnet, care mi-a amintit de un personaj literar rus dintr-o altă epocă: de doctorul Yuri Jivago. Chiar și atunci când vede numai moarte în jur, când suferă de foame sau de frig, când e rănit și se află el însuși în pericol de a-și pierde viață, maiorul Vionnet nu uită să se bucure de lucrurile frumoase din jur și nu încetează să fie curios. Îl interesează „celălalt”, chiar și atunci când acesta e dușmanul care îi nimicește camarazii. Observă și descrie portul rușilor, limba, superstițiile, casele și băile lor publice, obiceiurile și distracții precum săniușul. Admiră pacea din cimitirele lor și e absolut fermecat de bisericile ortodoxe rusești. Prins în mijlocul unei încleștări militare cum nu se mai văzuse și martor al dezastrului propriei lui armate, Vionnet e îngrozit de distrugerea monumentelor istorice rusești. Am avea ce învăță de la maiorul Vionnet, noi cei ce asistăm de prea multe ori la vandalizarea patrimoniului nostru, chiar pe timp de pace.

Retragădații mor disciplina dintre ei pare din unea lui Vastruoaș lui Vionnet cel din Răde la Krest ostașilor. bucură de ca în cele Paris. Așa la campania dați meniu de nenoro îngrijii răni

Dezord Berezinei compusă. Vionnet, Ajuns în C mai cruntă culozitatea unui prinț Vionnet ex ea intuim normale, c parte în u umplut de

Retragerea francezilor din Rusia se face în dezordine. Soldații mor de frig și de foame, se transformă treptat din militari disciplinați în jefuitori, iar foamea ucigătoare îi va face pe unii dintre ei să-și devoreze propriile membre. Marele Napoleon pare din ce în ce mai mărunt, mai lipsit de inspirație (în vizionarea lui Vionnet, amânarea retragerii din Moscova a fost dezastruoasă), de curaj și de empatie. Napoleon din memoriile lui Vionnet seamănă destul de bine cu Napoleon al lui Tolstoi, cel din *Război și pace*. Împăratul ia cu el bogățiile din tezaurul de la Kremlin, dar nu plătește la timp și în întregime soldale ostașilor. În timp ce soldații lui mor de foame, Napoleon se bucură de provizii îndestulătoare de carne și de vin, pentru că în cele din urmă să-și abandoneze armata și să plece spre Paris. Așa cum spunea căpitanul Felix Deblais, participant și el la campania din Rusia: „[...] nu suntem decât niște bieți soldați meniți să murim sub jug sau, după ce vom îndura o mie de nenorociri, să ne retragem cu o pensie modestă pentru a ne îngrijii rănilor. Împăratul este mare și gras”.

Dezordinea capătă proporții apocaliptice la traversarea Berezinei. Nu mai e o armată ce se retrage, ci o gloată descompusă. Fiecare francez încearcă să scape pe cont propriu. Pe Vionnet, credința îl ajută să reziste și să nu se dezumanizeze. Ajuns în Germania, maiorul plin de răni și care îndurase cea mai cruntă foame are totuși puterea de a observa amuzatmeticulozitatea cu care tăia feliile de carne de viață un majordom al unui prinț german care l-a găzduit. Simțim în comentariile lui Vionnet exasperarea firească a omului flămând, dar dincolo de ea intuim și tandrețea față de ritualurile aşezate ale unei lumi normale, de care ofițerul din Garda Imperială nu prea avusese parte în ultima vreme. Încercările nu l-au împietrit, nu l-au umplut de venin. Dimpotrivă, Vionnet găsește numai cuvinte

frumoase pentru germanii și pentru evreii care l-au ajutat în timpul fugii lui spre Franța. Nu-i urăște pe străini și nici pe dușmani, aşa după cum, deși e „om nou”, nu e nici snob și se arată dezgustat de brutalitatea cu care unii ofițeri îi tratează pe soldați. Simte că felul în care a fost tratată „talpa” armatei a contribuit la înfrângere și dezaproba faptul că au fost avansați ofițeri al căror unic merit era cruzimea față de subordonați. Majorul Vionnet, în schimb, nu uită să-și menționeze în memorii ordonanța căreia o ghiulea îi retezase un picior în timp ce îi aducea lui Vionnet pâine și vin.

Jonathan North alătura cu măiestrie memoriile maiorului Vionnet altor mărturii despre campania lui Napoleon în Rusia. Avem astfel o relatare vie și polifonică a uneia dintre cele mai importante bătălii din istorie, aceea care a decis soarta visului napoleonian.

La 200 de ani de la prăbușirea lui Napoleon, memoriile lui Louis Joseph Vionnet, viconte de Maringoné, ne vorbesc despre realitatea brutală a războiului, ne îndeamnă la reflecție asupra efectelor dezastruoase pe care le pot avea idealurile și ambiția marilor personalități. Si ne mai spune maiorul Vionnet, dacă avem răbdare să-l ascultăm, că nimic nu e mai de preț pe lume, nici împărațiile, nici gloria, nici strălucirea treătoare, decât un gest de omenie sau o fărâmă de frumusețe.

DR. FILIP-LUCIAN IORGА

15 februarie 2015

Vionnet

ce privește
moment ce
încâlceală c
milioane de
milioane ab
De pildă, c
creat un dep
ce reprezen
Jumape (în
barea num
poate este c
puteau pun
franceze, at
numele unc

M-am st
ceptate la î
să poată fi c
am optat pe
prima ocucre
posibil să i